

The Wooster Group
Brace Up!

9 tot 13 juni 93

Theater
i.s.m. Antwerpen '93

The Wooster Group
Brace Up!

Naar Drie Zusters van Anton Tsjechov

Olga, Andrejs zuster
Peyton Smith

Masha, Andrejs zuster
Karen Lashinsky

Irina, Andrejs zuster
Beatrice Roth

Andrej Sergejevich Prozorov
Scott Renderer

Natalya Ivanovna, Andrejs verloofde, later zijn vrouw
Anna Köhler

Bobik, Andrejs zoon
Jack Frank*

Anfisa, de oude verpleegster van de Prozorovs
Josephine Buscemi*

Fyodor Ilyich Koelygin, Masha's echtgenoot
Roy Faudree

Kolonel Alexander Ignatyevich Vershinin
Paul Lazar

Baron Nikolai Lvovich Toesenbach
Jeff Webster

Dokter Ivan Romanovich Cheboetykin
Paul Schmidt

Vassily Vassilievich Sobyony
Clay Shirky

Fedotik en Rohde, Tweede Luitenant
Dave Shelley en Scott Renderer

Vertelster Kate Valk

* op video

'Drie Zusters' vertaald door Paul Schmidt

Regie Elizabeth LeCompte

Decor Jim Clayburgh

Licht Jennifer Tipton

Video en eerste camera Christopher Kondek

Geluid James J.J. Johnson
Edward Cosla

Audio System Design John Erskine

Kostuums Elizabeth Jenyon

Dramaturgie/Regie-assistentie Marianne Weems

Podiumverantwoordelijke Linda Chapman

Productieleiding Clay Shirky

Belichtingsverantwoordelijke Eric Dyer

Monteur Ruud van den Akker

Camera Roy Faudree
Clay Shirky

Muziek gecomponeerd door John Lurie
Lawrence "Butch" Morris
Suzzy en Terre Roche

Bijkomende muziek door Evan Lurie

Dansregie Kate Valk

Dansadvies Jo Andres

Producent voor Europa
Management Europese Tournee
Decor Europese Set

Kaaitheater
Celesta Rottiers
Moker BVBA
Metaalkreaties
en Kaaitheater atelier

In het seizoen 1990-91 werd de rol van Andrej gespeeld door Willem Dafoe, de rol van Masha door Joan Jonas, de rol van Solyony door Michael Stumm en de rol van Vershinin door Ron Vawter.

Artiesten die een bijdrage leverden: Bill Ballou, Steve Buscemi, Scott Breindel, Bob Cardelli, John Collins, John Erskine, Paula Gordon, Michael Kirby, David Linton, Johanna Mercer, Michael Nishball, Dawn Saito, Elion Sacker, Ellen Spiro, Leslie Thornton, Bob Wisdom en Tad Yenawine.

De muziek voor 'Brace Up!' bestaat uit composities van John Lurie, Lawrence 'Butch' Morris en Suzzy en Terre Roche. Bijkomende muziek o.a. 'Tarantella' en 'The Spinster's Waltz' door Evan Lurie uit 'Selling Water by the Side of the River'; courtesy Island Records. 'Tarantella' door Evan Lurie en 'The Hanging' door John Lurie gespeeld door The Lounge Lizards uit Voice of Chunk, en andere vooropgenomen selecties.

The Wooster Group

'Brace Up!' ging in première in Seattle, Washington, in maart 1991. 'Brace Up!' werd geconcipieerd en samengesteld door The Wooster Group, in de regie van Elizabeth Lecompte.

The Wooster Group: Jim Clayburgh, Willem Dafoe, Spalding Gray, Elizabeth Lecompte, Peyton Smith, Kate Valk en Ron Vawter.

Wooster Group Associees: Paul Berman, Linda Chapman, Eric Dyer, Roy Faudree, James 'J.J.' Johnson, Anna Kohler, Christopher Kondek, Karen Lashinsky, Scott Renderer, Beatrice Roth, Dave Shelley, Clay Shirky, Jeff Webster en Marianne Weems.

Wooster Group Medewerkers: Cynthia Hedstrom, Tracy Liepold, Debbie Lewittes en Andrea Most.

Uitvoerend producent: The Wooster Group.

Brace Up! is een co-productie met Hebbel-Theater, Berlijn; Mickery, Amsterdam; Theater Am Turm, Frankfurt; Wiener Festwochen, Wenen; Théâtre Gérard Philipe, Parijs; Kaaitheater, Brussel; The Walker Art Center, Minneapolis; The Wexner Center for the Visual Arts, Columbus; On The Boards, Seattle.

The Wooster Group wordt gedeeltelijk gesteund door publieke fondsen van The National Endowment for the Arts, The New York State Council on the Arts en The New York City Department of Cultural Affairs. Opdrachtfondsen voor 'Brace Up!' werden voorzien door The Ford Foundation, The AT&T Foundation, The Greenwall Foundation, The NPN Creation Fund en The Inter-Arts Program of the National Endowment for the Arts.

De artistieke bijdragen van Lawrence 'Butch' Morris en Jennifer Tipton werden in opdracht van The Wooster Group gemaakt met publieke fondsen van de New York State Council on the Arts.

De presentatie van The Wooster Group werd gedeeltelijk mogelijk gemaakt met de steun van The Fund for U.S. Artists at International Festivals and Exhibitions, een publieke/private partnership van The National Endowment for the Arts, The United States Information Agency, The Rockefeller Foundation; en The Pew Charitable Trusts, met administratieve steun van Arts International.

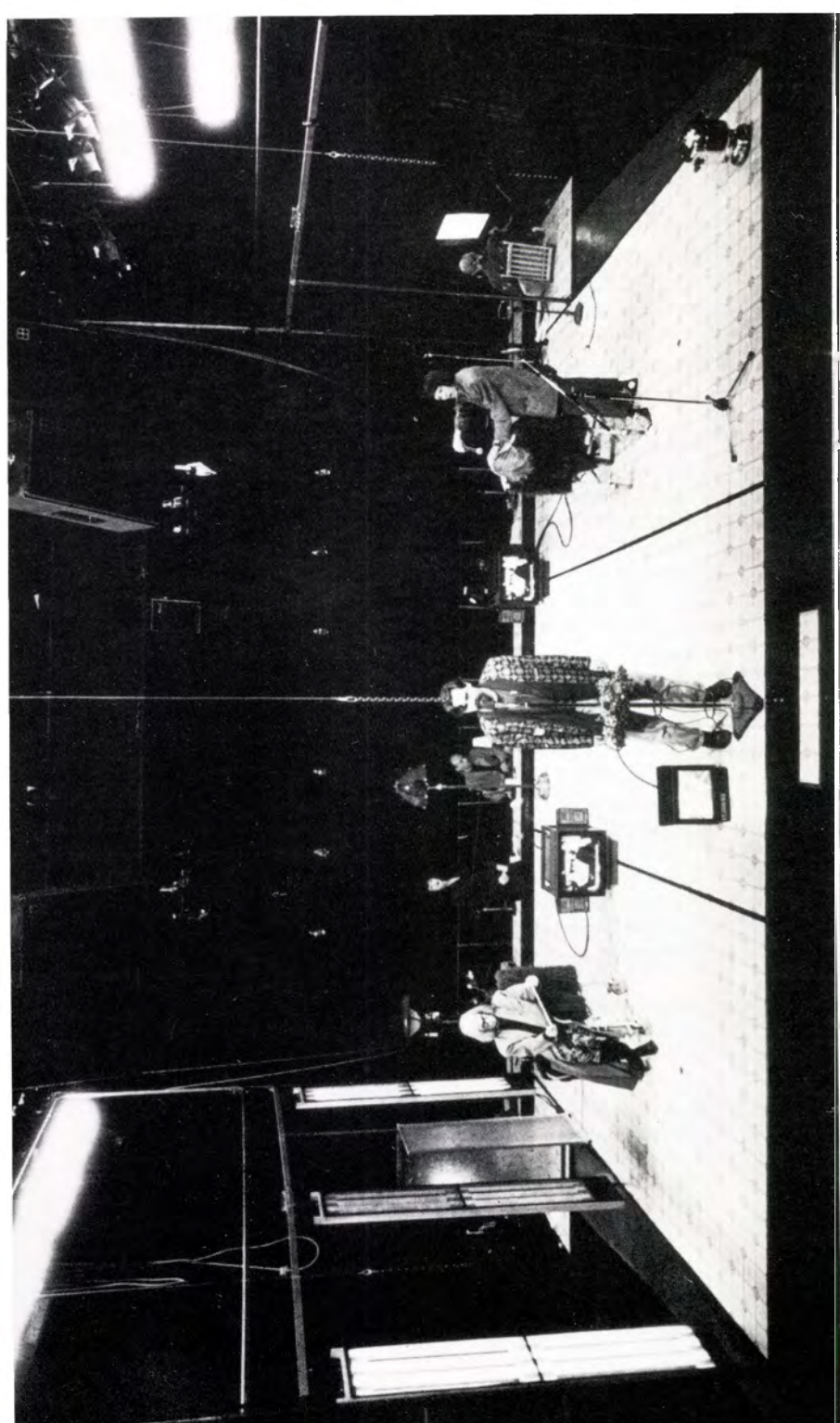

foto: Bob Van Damzig

In mei 1989 speelde The Wooster Group in deSingel 'Frank Dell's "The Temptation of St. Anthony"'. Deze voorstelling was het sluitstuk van een trilogie genaamd 'The road to immortality', die een periode van zes jaar overspande (1982-1988). Ook in de zeventiger jaren had The Wooster Group reeds een befaamde trilogie gemaakt: 'Three places in Rhode Island', bestaande uit de stukken 'Sakonnet Point' (1975), 'Rumstick Road' (1977) en 'Nayatt School' (1978), uiteindelijk nog verlengd met de epiloog 'Point Judith' (1980). Nederlands meest befaamde toneelcriticus, die in 1991 overleden Jac. Heijer, omschreef indertijd deze trilogie als de 'Ulysses' van het theater, als het scharniermoment bij uitstek tussen de oude naturalistische traditie en een nieuwe, gefragmenteerde, dramaturgie.

The Wooster Group werd in 1975 opgericht door Elizabeth LeCompte en Spalding Gray. Al gauw zouden ook Ron Vawter, Jim Clayburgh, Willem Dafoe, Kate Valk en Peyton Smith deel uitmaken van de groep.

In de twee decennia na de culturele revolutie van New York City is The Wooster Group als een van de weinige in staat gebleken om een vaste kern van acteurs/performers bij elkaar te houden - ook al zijn acteurs als Spalding Gray, Willem Dafoe, Ron Vawter en Kate Valk vaak aan het werk op de filmset. Ruim vijftien jaar lang slagen zij er als groep in om de kwetsbare band in stand te houden tussen continuïteit en avantgarde, tussen traditie en vernieuwing.

Michael Kirby, sinds 1984 medewerker van de Wooster Group, gaf in 1991 een lezing op de V.U.B. over regisseur Elizabeth LeCompte en de Wooster Group. Daarin geeft hij aan wat zo specifiek is aan de

Wooster Group. Een citaat: "Elizabeth LeCompte is geen theoretica. Het is heel duidelijk dat ze geen 'systeem' heeft, geen gestructureerd organisatieplan voor een produktie. In feite realiseer je je dat ze niet denkt. Tijdens de repetities of opvoeringen 'bestaat' Elizabeth op het moment zelf. Ze brengt geen ideeën mee die ze thuis zou hebben uitgewerkt, ze denkt ook niet aan de volgende dag. Ze werkt niet met haar conceptueel vermogen, maar met de manier waarop ze reageert op het materiaal, op de presentatie. Hoe ze het ziet. Hoe ze het hoort. Hoe haar gevoelens het organiseren. En uiteindelijk, na maanden werken, komt ze tot iets waar ze persoonlijk en met heel haar organisme om geeft en waarvan ze gelooft dat het goed is.

Waarom zou een regisseur niet denken? Er is een belangrijk en onverzoenbaar verschil tussen de formele idee over theater van de intellectueel, waarbij je zit en nadenkt, en het theater zoals dat van LeCompte, dat je ervaart met al je zintuigen en je geest. Theater deelt niet noodzakelijk een boodschap mee. Het mag een boodschap overbrengen, maar het hoeft niet. Theater mag 'slechts' een ervaring creëren. Dit impliceert niet dat er geen ideeën verwerkt zijn in LeComptes werk. Het gaat hier niet om abstract theater, haar werk is gevuld met ideeën. Alleen lijkt ze niet bekommerd om ze mee te delen. Ze doet ze niet in elkaar passen zodat ze elkaar uitleggen en verduidelijken. Ze lijkt er niet in geïnteresseerd of je haar begrijpt en weet wat ze 'bedoelt' met haar werk."

Het werk van de Wooster Group werd in Vlaanderen geïntroduceerd door Kaaitheater in 1981 met 'Point Judith', de epiloog van de eerste trilogie. Daarna werd een, inmiddels afgeronde, tweede trilogie aangevat :

'The Road to Immortality'. Deze bestaat uit 'Route 1 & 9', 'L.S.D. (...just the high points)' en 'Frank Dell's "The Temptation of Saint Anthony"', met als epiloog 'Brace Up!'. Al deze voorstellingen werden door Kaaitheater in Brussel getoond, behalve 'Saint Anthony' dat, in samenwerking met Kaaitheater, alleen in deSingel te zien was.

In mei en juni is The Wooster Group opnieuw in België. In Brussel spelen zij hun nieuwste produktie ('Fish Story') en in deSingel hernemen zij het prachtige 'Brace Up!'. Aan de basis van 'Brace Up!' ligt Anton Tsjechovs 'Drie Zusters', in een nieuwe vertaling van Harvard-afgestudeerde Paul Schmidt, die overigens ook tot de cast behoort. In de Wooster-traditie - waarbij de gesproken tekst samengaat met zang, dans, tapes, film en video - wordt deze, onverwacht, vrij getrouwe lezing van Tsjechov geconfronteerd met Japans entertainment en Noh-theater.

foto: Bob Van Damzig

Een korte biografie van The Wooster Group

De Wooster Group is een gezelschap van artiesten dat al meer dan zeventien jaar samen aan de ontwikkeling en produktie van theaterstukken werkt. Leden van het gezelschap zijn: Jim Clayburgh, Willem Dafoe, Spalding Gray Elizabeth Lecompte, Peyton Smith, Kate Valk en Ron Vawter. De Wooster Group-producties worden door de groep samengesteld in een regie van Elizabeth Lecompte. De stukken worden ontwikkeld en gespeeld in hun vaste werkplaats, The Performing Garage in New York City. Het repertoire van de Wooster Group wordt regelmatig hernomen en met nieuwe stukken uitgebreid. De Wooster Group heeft zowel nationaal als internationaal erkenning gekregen voor hun gedurfde vernieuwingen in het theater, en voor de uitzonderlijke prestaties van het gezelschap.

Van in het begin heeft de Wooster Group zich in zijn theaterwerk bezig gehouden met thema's zoals paradox en ambiguïteit, disjunctie en conjunctie, de botsing en integratie van culturen, spirituele transformatie en materialisme, repressie en geweld, dood en onherstelbaar verlies, sociaal verval en regeneratie, en de plaats van de kunstenaar in de gemeenschap.

The Wooster Group heeft zijn ideeën ontwikkeld en verfijnd door een idiosyncratisch werkproces: tekstbronnen en visuele beelden worden geciteerd, herwerkt en naast fragmenten uit de volkscultuur, sociale geschiedenis en de persoonlijke leefwereld geplaatst. Door een continu proces van monteren, knippen en kleven, vergelijkbaar met televisie- en filmtechnieken, komt de structuur van een stuk gele-

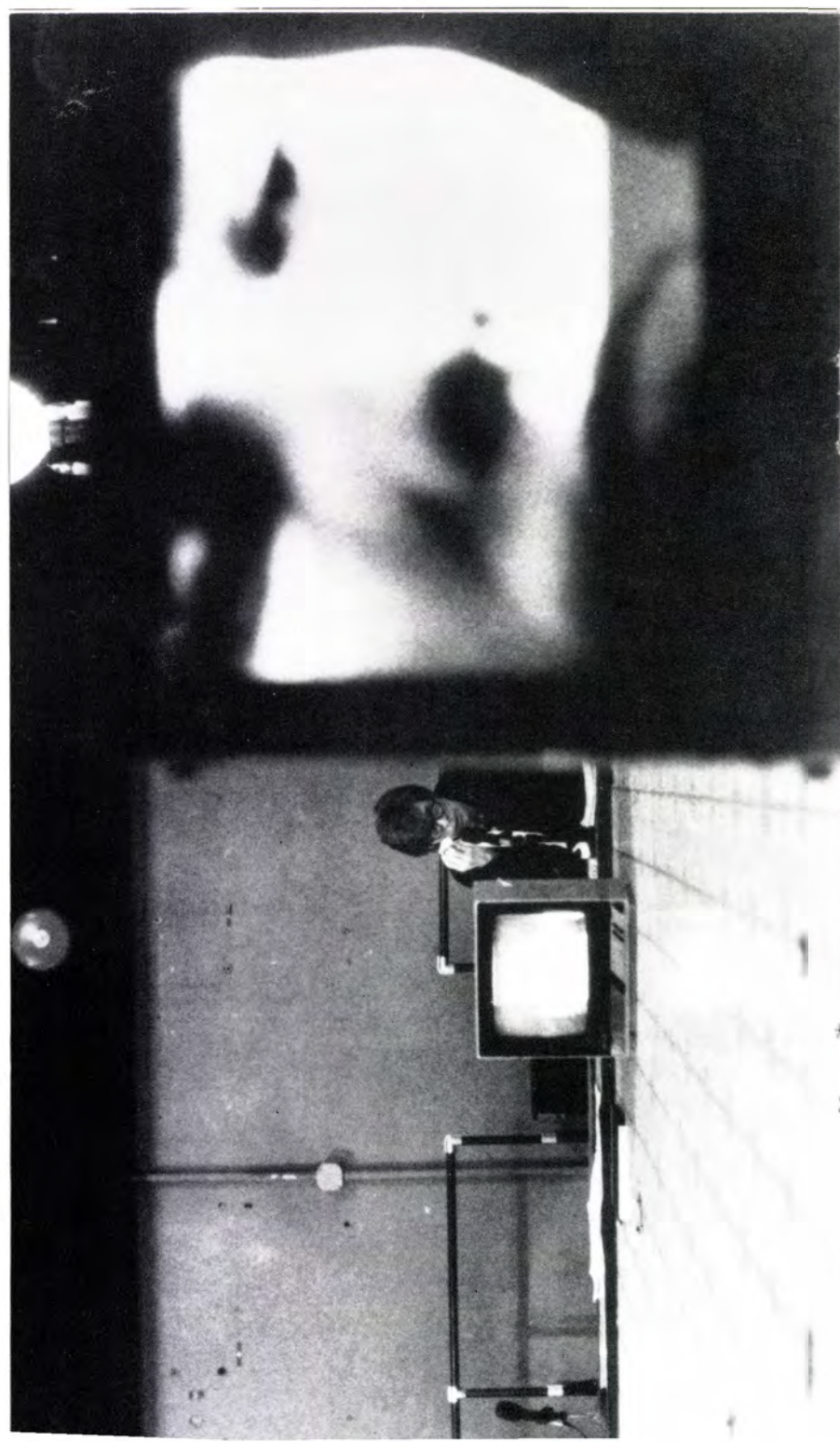

foto: Mary Gearhart

delijk aan de oppervlakte en versmelten de verschillende delen in een samenhangende theatrale vorm. De taal die The Wooster Group aan het ontwikkelen is - de non-didactische maar zeer politieke esthetiek, het gebruiken en gelijktijdig verwerpen van de conventies van het naturalisme, het alluderen op en citeren van hedendaagse gebeurtenissen, en de complexe interactie tussen formele en toevallige structuren - laat hen toe een 'theaterwerkelijkheid' te ontwikkelen die het leven eerder belichaamt dan verbeeldt.

Elizabeth LeCompte over 'Brace Up!'

Naar aanleiding van de Belgische première van 'Brace Up!' (Brussel, Kaaitheater, november 1991) had criticus Wim Van Gansbeke een gesprek met regisseur Elizabeth LeCompte.

Vanwaar de titel 'Brace Up!'?

"Die titel", zegt Le Compte, "hangt samen met een van de inspiratiebronnen voor de productie: Japanse samoerai-films uit de jaren vijftig in het genre van de spaghetti-western. Daar zag je een stervende samoerai lang toegesproken worden door een krijger, maar het enige wat je aan het eind van zo'n tirade als ondertitel kreeg was 'Brace Up!' ('Zet je schrap', 'Verman je', 'Courage!', WVG). Er zat dus een schemergebied tussen wat er werkelijk gezegd werd (en wat ik niet verstond) en de 'vertaling'.

De titel is een understatement. Dit stuk moest voor mij gaan over het tussenin, over alles wat ik niet kon begrijpen. De andere inspiratiebron was 'Drie Zusters' van Tsjechov. Dat is het eigenlijke stuk, gevat in een soort soap-opera-stijl. De traditie van de Japanse stomme film met een benshi - een verteller die je meeneemt door het verhaal - vormt het raamwerk. 'Brace Up!' is natuurlijk ook wat Tsjechovs zusters voortdurend tegen elkaar zeggen. We luisteren ook nogal wat naar die via Azië in California verspreide, half-religieuze new age-ideeën. 'Brace Up!' staat ook daarvoor. Zoiets als: 'Always look at the bright side of life'. Af en toe denk ik over het stuk als over mijn new age-versie van Tsjechov. Wat heerlijk toch dat de zusters niet naar Moskou gaan. Wat mooi dat de

foto: Bob Van Danzig

jongste, Irina, niet met baron Toezenbach hoeft te trouwen, want hij sterft in een duel. Als je ze even anders bekijkt, worden die dingen positief. Tijdens het regisseren probeerde ik de gebeurtenissen in Tsjechovs stuk soms te bekijken als een wonderbaarlijke bevrijding en het stuk als een absoluut positieve kijk op het leven.”

Maar hoe bracht ze Tsjechov in verband met de Japanse cultuur? “Tsjechovs taal is op een zeer rijke manier erg banaal. Ze kan maar één specifiek ding betekenen en toch een hele wereld daaromheen oproepen. Dat vond ik terug in veel Japanse poëzie en architectuur. In sommige opzichten is het dus een samenbundeling van twee zeer sterke krachten in de Amerikaanse cultuur.

Het betekende voor mij ook een verandering van werkwijze. Ik neig ertoe stukken met muziek en met dans te structureren en te ritmeren. Hier moest ik die muziek vertragen. Tijdens het werk dwong ik me ertoe om alles in 33 toeren te denken, terwijl we gewoonlijk op 45 werken. Het is alsof je plots 60 moet rijden op een autoweg. Dan zie je de omgeving ineens totaal verschillend. Voor de groep is het een soort waterscheiding, het begin van een nieuw tijdperk in ons werk. Een grote verandering is ook dat ik voor het eerst in een produktie een vrijwel volledig stuk speel. Dat wil ik altijd wel, maar tot nog toe nam het bijkomende materiaal, dat ik daarin integreerde, vaak de bovenhand. Hier is het andersom. Ik voelde me zo dicht bij Tsjechovs taal en thema's dat ik er niets anders bij wilde - behalve dan die film- en televisietaal als audiovisuele gietvorm voor het stuk.”

“Die banale taal van Tsjechov, daar hou ik van. Taal die niets en tegelijk alles betekent, die verwijst naar heel concrete dingen en tevens enorm dubbelzinnig is. Dat is ook wat me zo aantrekt in de volkscultuur, in populaire teksten, in de Amerikaanse komedie. Maar er is nog iets anders. Over Tsjechovs stukken zegt iedereen dat er niets in gebeurt. Net dat is altijd onze manier van werken geweest: het enige wat er echt ooit gebeurt in onze stukken, is wat je ziet. Wij scheppen geen wereld van doen alsof. Het is wat het is. Op het toneel vindt er werkelijk niets plaats, behalve dat die bepaalde acteurs in die bepaalde ruimte staan. Zo simpel. Ik neig ertoe het over grote dingen te hebben, die niet op het toneel plaatsvinden. Net als Tsjechov. Ik denk aan hem ook niet als aan iets Russisch. In de vertaling is het stuk van ons. Ik wil niet laten zien hoe Rusland is. Ik probeer die tekst te gebruiken als een masker om onszelf te ontmaskeren. Zo verenigen zich mijn persoonlijkheid en die van de groep met die van de mens Tsjechov. De personages in het stuk betekenen niets voor mij, ik kan niet eens hun namen onthouden. Voor mij is Tsjechov één hekelschrift, één uiteenzetting, die wordt opengebrouwen. Zoals een orkest een muzikale fraze openbreekt door een ander instrument in te brengen. Voor Tsjechov is dat instrument een personage. Wij onderzoeken Tsjechovs 'ziel', proberen iets te weten te komen over die man en de tijd waarover hij schrijft. Dat heeft niets van doen met personagespel. En het zal me een rotzorg zijn of het stuk en de daarin beschreven tijd relevant zijn voor deze tijd. Opwindend vind ik de mogelijkheid om op één of andere manier daar en hier tegelijk te zijn. Ik bedoel niet in het verleden, maar op die

andere, verborgen plek. Wij spelen niet Tsjechov, wij spelen met Tsjechov.”

“Onze theaterstijl staat zeer dicht bij de manier waarop we leven. Wij hebben de televisie ernstig moeten nemen, we hebben muziek, de manier waarop we communiceren, de manier waarop we informatie krijgen en geven, erbij moeten nemen. Kunst staat niet los van de wijze waarop we communiceren. We praten niet op dezelfde manier als bij Tsjechov, wij keuvelen niet van aangezicht tot aangezicht en netjes de één na de ander. Het is voor mij een zeldzaamheid, dat ik hier zit te praten en niemand anders tegelijk praat en er daarbij niet een t.v. aanstaat, die intussen beeldinformatie geeft, die met dat gesprek ogenschijnlijk niets maar ook weer alles te maken heeft.

Het is een manier van omgaan met de wereld, met doorgegeven klanken, beelden en communicatie. Zo werken wij. Het videomateriaal betekent niet altijd direct iets in verband met het stuk. Soms is het een herinnering aan een repetitiemoment, een beeld dat ons toen inspireerde. De televisie verwoest het theater niet, kan het integendeel nieuwe kracht geven. Je moet het bekijken als een heel nieuwe taal, een nieuwe manier van zien en kijken, van het ontleden van ruimte, personages, mensen. Het ontwikkelen van een tegelijk intieme en zeer ‘theatrale’ speelstijl. Wat we met video doen komt terug in ons theaterwerk en omgekeerd. We kunnen niet zonder geluidsmensen, met wie er op dezelfde manier gewerkt wordt als met acteurs. Een geluid kan de structuur van een scène bepalen. In deze produktie zijn de geluidsmensen, samen met de vertelster, eigenlijk het belangrijkste. Zonder hen geen voorstelling, terwijl die wel kan

plaatshebben zonder sommige van de acteurs. Dat is ingebouwd. Acteurs komen en gaan nogal eens. De produktie is daarop berekend. Ze heeft lucht, is niet afgesloten. Wat ik wil is iets allesomvattends, in alles, het leven van de acteurs inbegrepen. Theater omsluit alles en dat alles samen is één kunstvorm.”

En de toekomst?

“‘Brace Up!’ is het begin van een nieuwe reeks produkties, waarin er ten minste nog twee volgen. Aan het werk hebben we een hoop materiaal rond Japanse bronnen overgehouden, dat we hier niet gebruiken: documentatie, films, verhalen. Dat gaan we nu in een apart stuk stoppen. Daarin wil ik ook het resterende Tsjechov-materiaal gebruiken dat nu weg is gevallen. Zie het zo: in ‘Brace Up!’ is Tsjechov het kader voor het Japanse materiaal, in het volgende stuk wordt dat andersom. Ik wil er ook een hele stap verder mee gaan in die new age-idee. Er is van deze produktie zo veel ongebruikt materiaal overgebleven dat het nieuwe stuk al zo goed als klaar is. We kunnen al repeteren.”

Wim Van Gansbeke

De Morgen, 22-11-1991

deSingel wordt betoelaagd door de
Vlaamse Gemeenschap en geniet de steun van de
Provincie Antwerpen.

Ook dit jaar wordt de artistieke werking
mede mogelijk gemaakt door Agfa-Gevaert,
Gemeentekrediet van België, Knack, De Morgen,
de Nationale Loterij en S.W.I.F.T.

deSingel

INTERNATIONAAL
KUNSTCENTRUM